

A kognitív fejlődészavarok támogatása az integrált oktatásban, különös tekintettel az ADHD és az autizmus spektrumzavar területeire

Bíró Zoltán

tanító

tanulásban akadályozottak-autizmus szakos gyógypedagógus
köznevelési szakértő
pedagógiai előadó

NEURODIVERZITÁS

- A neurodiverzitás a tanulási zavarok, illetve tőlük független kategóriaként a fogyatékoság egy olyan megközelítése, amely szerint a neurotipikusokétól eltérő agyi működés az emberi génállomány természetes variációjának tekinthető.

EDUKÁCIÓ
MÓDSZEREK
ALAPELVEK
SPEKTRUM
ASD-ADHD

NEURODIVERZITÁS

Dr. Dömötörfy Borbála Tünde ábrája

Egy nem taxatív és szubjektív összefoglaló vizualizáció a neurodivergens sokszínűségről.

NEURODIVERZITÁS

- A leggyakoribb állapotok, melyek a neurodiverzitás megnyilvánulásai: az autizmus, figyelemhiányos hiperaktivitás, a tanulási zavarok.
- Ezen állapotokat **nem meggyógyítani szükséges, hanem figyelembe venni** az eltérő működésből származó **előnyöket, erősségeket és hátrányokat**, akadályokat az adott kultúrkörnyezetben.
- Sok esetben nem magának az idegrendszeri állapotnak a szükségszerű megjelenési formái, hanem
  - az eltérő idegrendszeri működés és
  - a neurotipikusok számára berendezett társadalmi környezet **ütközésének következményei.**
- A neurodiverzitás egyfajta megközelítés arra, hogy hogyan értelmezzük az emberek közötti atipikus viselkedést

NEURODIVERZITÁS

EDUKÁCIÓ

MÓDSZEREK

ALAPELVEK

SPEKTRUM

ASD-ADHD

“ Van felelősségünk abban, hogy ezek a gyermekek a tipikustól eltérő idegrendszeri fejlődésűek, és ezért ugyanúgy megérdemlik a toleranciát, mint bármelyik másik

ember.

“ Az autizmus nem olyan állapot, amit gyógyítani lehet!

“ Nem mondjuk, hogy valaki súlyosan érintett vagy sem, mert annak, valaki hogy viselkedik, sok millió jellemzője lehet.

Mentális zavar

Elmélyült gondolkodás
Kifejezési készség

Reziliencia

Szerző neurodiverz
Alkalmazkodókészség
Empátia

- Az autizmus spektrum zavar (autism spectrum disorder, **ASD**) egy specifikus neurokognitív fejlődési zavar, mely
  - az érintett személyek korai fejlődése során kibontakozó sérüléssel jár egy vagy több jól körülírt kognitív-viselkedési területen,
  - miközben általános értelmi és tanulási képességeik vagy abszolút mértékben megtartottak vagy lényegesen kisebb mértékben sérültek, mint a specifikus kognitív deficitek mértéke.

(Győri, 2020.)

- Az **ADHD** (attention deficit hyperactivity disorder) vagy más néven figyelemhiányos hiperaktivitás zavar manapság az egyik leggyakoribb neurokognitív fejlődési zavar, amely a gyermekek jelentős részét mintegy 1-5%-át érinti.

Gyakrabban fordul elő a fiúk esetén.

Neurokognitív fejlődési zavarról beszélünk, mert elsősorban a homloklebeny fejlődéséhez kapcsolódó idegrendszeri éretlenség okozza,

- de nem zárható ki a genetikai komponens sem, mert az ADHD-val élő gyermekek családjában gyakran találunk ADHD -s tüneteket mutató felmenőket, családtagokat.

(B. Kakuszi, 2021.)

NEUROBIOLÓGIA

EDUKÁCIÓ

MÓDSZEREK

ALAPELVEK

SPEKTRUM

prefrontális kéreg

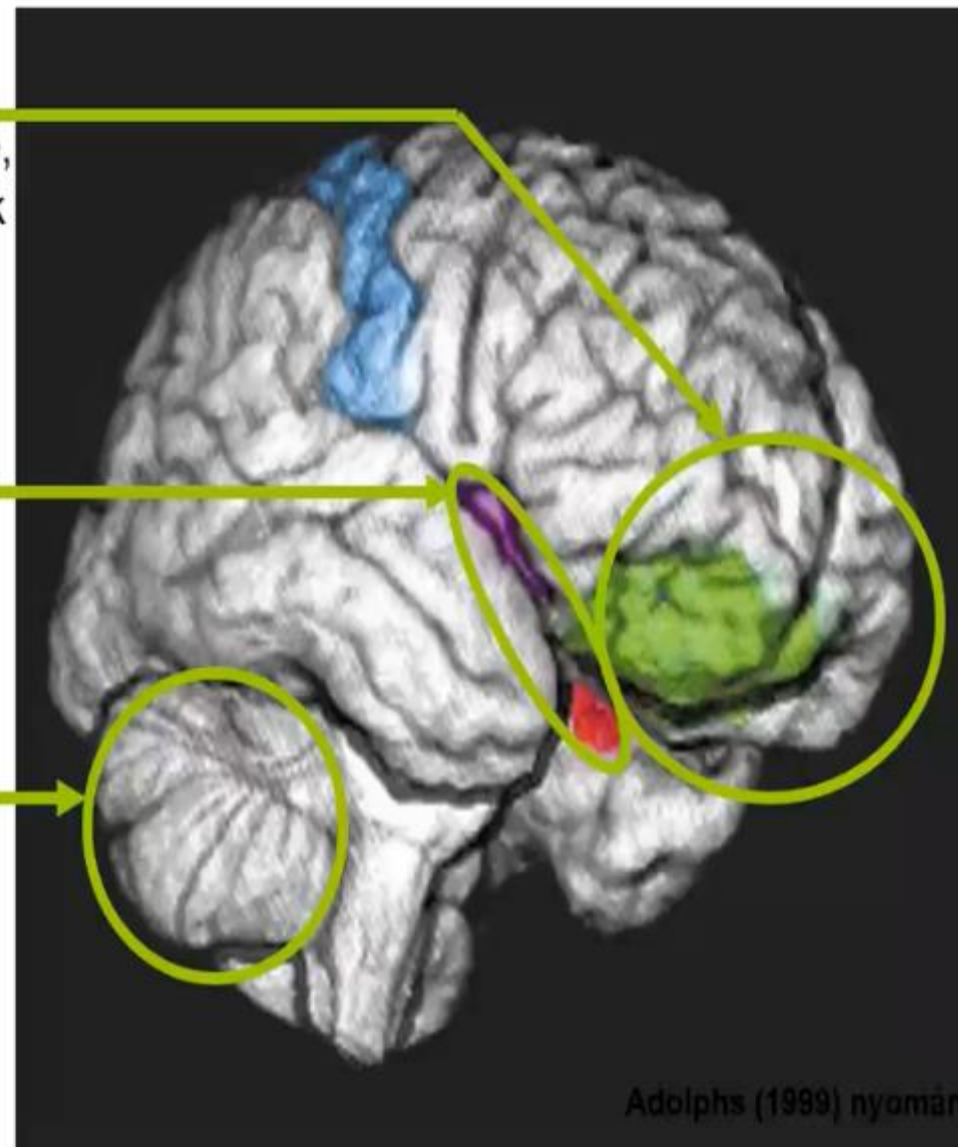
a viselkedés rugalmas összerendezése, összetett szociális viselkedések: mások szándékainak és gondolatainak megértése

mediális temporális kéreg

érzelmi szabályozás, érzelmi-perceptuális attribúciók, szociális viselkedésminták

kisagy

? – mozgásvezérlés, figyelem irányítása, viselkedés és kogníció hangolása

Adolphs (1999) nyomán

(Győri, 2021.)

ASD-ADHD

NEURODIVERZITÁS

KOGNÍCIÓ

1

NAIV TUDATELMÉLET*

Intuitív, legtöbbször tudatos erőfeszítések nélkül működő gyors, automatikus mechanizmus, mely lehetővé teszi, hogy másoknak és magunknak mentális állapotokat (vágy, vélekedés, szándék, érzelmek) tulajdonítsunk és a viselkedést ezekből eredeztetve értelmezzük és bejósoljuk

ASD

2

VÉGREHAJTÓ MŰKÖDÉSEK

A végrehajtó működések olyan funkciók, amelyek egy jövőbeli cél elérése érdekében fenntartanak és működtetnek egy megfelelő problémamegoldó rendszert.

ASD
ADHD

3

GYENGE CENTRÁLIS KOHERENCIA*

A centrális koherencia általános kognitív tendencia az információ feldolgozása során arra, hogy a különböző részinformációkat egységes, jelentésteli egészé szervezzük a kontextus függvényében

ASD

ASD-ADHD

NEURODIVERZITÁS

**Naiv
tudatelmélet
eltérése**

**Végrehajtó
működések
eltérése**

**(Gyenge centrális
koherencia)**

**ELTÉRŐ
RECIPROK
TÁRSAS
INTERAKCIÓK**

Okok

- Prefrontális kéreg eltérések
- Mediális temporalis kéreg eltérése

**Naiv
tudatelmélet
eltérése**

**Végrehajtó
működések
eltérése**

**(Gyenge centrális
koherencia)**

**ELTÉRŐ TÁRSAS
KOMMUNIKÁCIÓ**

Okok

- Prefrontális kéreg eltérések

**Végrehajtó
működések
eltérése**

**Gyenge centrális
koherencia**

**VISELKEDÉSES
ÉS KOGNITÍV
RIGIDITÁS**

Okok

- Mikrokolumnák
- Fehérjeállomány

ASD

SPEKTRUM

ASD-ADHD

NEURODIVERZITÁS

EDUKÁCIÓ

MÓDSZEREK

ALAPELVEK

KOGNITÍV
FLEXIBILITÁS

KEZDEMÉNYEZÉS,
ÖNÁLLÓ FELADAT
KEZELÉS

INTERFERENCIA
KONTROLL

ADHD

TERVEZÉS,
SZERVEZÉS

IRREVELÁNS
INFORMÁCIÓK
VISSZATARTÁSA

ÖNELLENŐRZÉS

SPEKTRUM

ASD-ADHD

NEURODIVERZITÁS

MUNKAMEMÓRIA

01

NAPIREND

Következetesség
Rendszeresség
Bejósolhatóság
24 óra
Változások
Egyénre szabott
Vizualizáció

02

“HÁROMSZÖG” ELV

Család igénye
Pedagógus igénye
Gyermekek igénye
Alapelvek
Énidő
Kommunikáció

03

MÓDSZERTAN

Komprehenzív
Elmélet – gyakorlat
Egyéni előírások
Nyugalom helye
Vizualizáció – STAR -/ Skála
Jutalmazás eltérései

ALAPELVEK

SPEKTRUM

ASD-ADHD

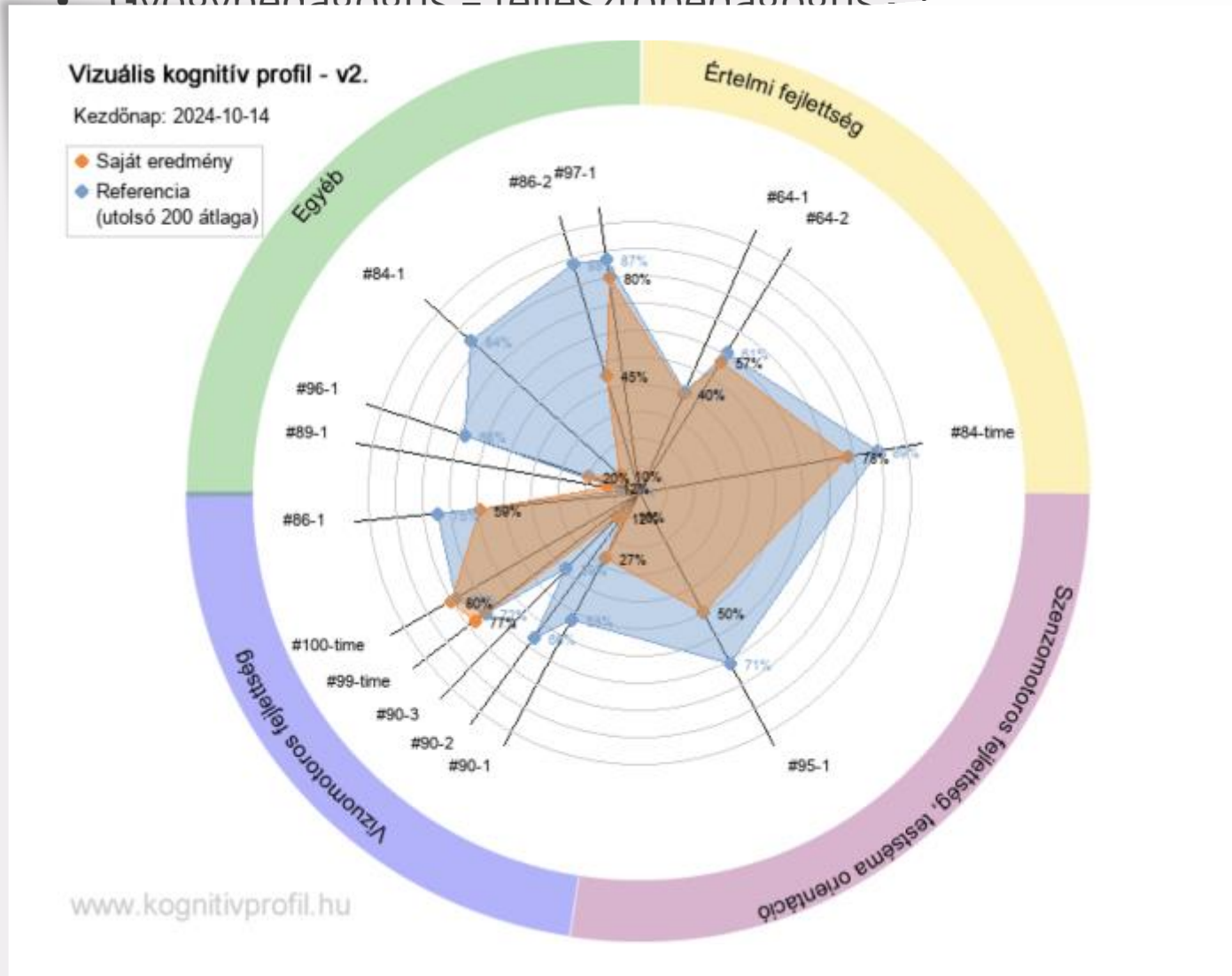
NEURODIVERZITÁS

INKLÚZIÓ - KOOPERÁCIÓ - MEGOLDÁS

- Gyógypedagógus - fejlesztőpedagógus - tanítók

EDUKÁCIÓ

MODSZEREK

ALAPELVEK

SPEKTRUM

ASD-ADHD

NEURODIVERZITÁS

EDUKÁCIÓ – SZÜLŐ – TÁMOGATÓ – GYERMEK

nnál

ezni
dése
- így

MÓDSZEREK

ALAPELVEK

SPEKTRUM

ASD-ADHD

NEURODIVERZITÁS

PROBLÉMÁS VISELKEDÉSEK

- Amennyiben a környezeti tényezők történelmi...

Megfigyelt neve: Sz.
Jegyzőkönyvet rögzítő neve: Bíró Zoltán
Dátum: 2021.10.18.- 2021.11.05.
A megfigyelés időtartama: Két hét (rehabilitációs órák, óvodai környezet, délelőtti órák)

Időpont	Körülmények	Kiváltó	Cselekedet	Eredmények	Aláírás
10.18.	Az óvodai csoportban a gyerekek játszanak	Megérkezik K. akin zöld póló van, rajta csillogó unikornisos díszítés	Sz. odaszalad M-hez, rángatni kezdi, majd leül a földre és sikít	Sz. a pihenősarokba vonul. Megkapja a saját unikornis figuráját. 6 perc után játszik a gyerekekkel.	
10.21.	Mozgásos foglalkozás a tornaszobában.	Az óvónő elővesz egy játékmackót, amelyiken egy póló van. A pólon csillogó minták vannak.	Sz. levágja magát a földre, toporzékolni, sikítani kezd.	Óvónő megnyugtatja, ölbe veszi, ringatja. Előkerül az unikornis figura. Sz. 8 perc után beáll a körjátékba.	
10.21.	A gyerekek ülnek az asztalnál és színeznék, gyurmáznak.	?????????	Sz. felugrik. Szaladgál körbe-körbe a teremben és hangosan sikít, majd levágja magát a földre és kapálózni kezd.	Asszisztens a pihenősarokba viszi. Továbbra is sikít, rugkapál. Ringatni kezdi Sz-t. Sz 8 perc után abbahagyja, de a fotelből még jó ideig nem kel ki.	

eredmények

TÁMOGATÁS SPEKTRUMA

The diagram illustrates a behavioral intervention strategy. It consists of two main panels connected by a blue arrow pointing from left to right. The left panel is titled "SIKÍTÁS" (Screaming) and features a cartoon illustration of a screaming mouth with radiating lines, crossed out with a large red 'X'. The right panel is titled "CSEINDBEN MARADOK" (Remain quiet) and features a cartoon illustration of a girl with her hands covering her mouth, indicating she is silent. Below the right panel, the text "MEGKAPOM:" (I receive:) is followed by a small illustration of a white unicorn.

A vertical navigation bar on the right side of the slide, composed of five overlapping semi-circular segments. From top to bottom, the segments are green, dark grey, yellow, teal, and red. Each segment contains a white icon and a white text label. The labels, from top to bottom, are: "MÓDSZEREK" (Methods) with a lightbulb icon, "TALAPELVEK" (Foundations) with a book icon, "SPEKTRUM" (Spectrum) with a spectrum icon, "ASD-ADHD" with a brain icon, and "NEURODIVERZITÁS" (Neurodiversity) with a brain icon.

TÁMOGATÁS SPEKTRUMA

EDUKÁCIÓ

MÓDSZEREK

ALAPELVEK

SPEKTRUM

ASD-ADHD

NEURODIVERZITÁS

Idégenek

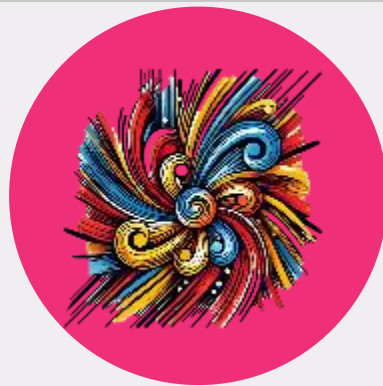

KÜLÖNLEGES BÁNÁSMÓD

Beilleszkedési,
tanulási,
magatartási
nehézséggel, sajátos
nevelési igénnyel
küzdő, és hátrányos
helyzetű tanulókkal
való foglalkozás
módszertana

/30 óra/

személyes kontakt
és online kontakt
formában

ADHD

ADHD pedagógus
szemmel – figyelmi
problémák,
hiperaktivitás
kezelése
pedagógusként
pedagógusoknak

/30 óra/

személyes kontakt és
online kontakt
formában

ASD*

Autizmus Live – a
komprehenzív,
autizmus-specifikus
beavatkozás
lehetőségei az
inkluzív ellátásban

(* akkreditáció alatt!)

/30 óra/

személyes kontakt és
online kontakt
formában

EDUKACIO

MÓDSZEREK

ALAPELVEK

SPEKTRUM

ASD-ADHD

NEURODIVERZITÁS

A kognitív fejlődészavarok támogatása az integrált
oktatásban, különös tekintettel az ADHD és az autizmus
spektrumzavar területeire

KÖSZÖNÖM MEGTISZTELŐ FIGYELMÜKET!

BÍRÓ ZOLTÁN

tanító

tanulásban akadályozottak-autizmus szakos gyógypedagógus

köznevelési szakértő

pedagógiai előadó

